

PdvA-verzetsman Sander Terphuis is vrijwel blind

'Als ik iets wil, ga ik ervoor'

Hij ziet bijna niets en vindt dat soms wel lastig. Maar het daagt hem ook uit om zijn dromen en ambities waar te maken. Sander is geboren als achtste kind in een arm Iraans gezin en is nu, ruim veertig jaar later, door zijn rol in de strijd tegen de illegalenwet, een behoorlijk bekende Nederlander.

Door: Gonneke Bonting

"Vertrouw op je eigen kracht, niet op hulpmiddelen", zegt Sander Terphuis. "Hulpmiddelen kunnen stuk gaan. Stroom kan uitvallen." Hij groeide op in Teheran, met een visuele beperking en zonder hulpmiddelen.

Sander werd geboren als Ahmad Geleikh Khany. Hij was het achtste kind in een arm gezin. Zijn vader had les gehad op de Koranschool en zijn moeder was analfabeet. Ze hadden een kruidenierswinkeltje. "Het viel wel op dat ik heel weinig zag. Mijn linkeroog is kleiner dan mijn rechter", zegt Sander, die met zijn linkeroog één en met zijn rechter zes procent ziet. "Maar niemand voelde een noodzaak om daarmee iets te doen. Als je arm bent zijn eerst andere behoeften van belang. Basisbehoeften als beschutting, voeding en genegenheid."

Toch kwam hij zijn beperking dagelijks tegen. "Het was een vrij agressief milieu

en er werd behoorlijk misbruik gemaakt van mijn blindheid", vertelt hij. "Gelukkig vond ik krachtsporten erg leuk. En ze vergrootten mijn weerbaarheid. Worstelen is in Iran wat voetbal in Nederland is." Vanaf zijn elfde jaar worstelt Sander en vanaf zijn veertiende in competitie. In Iran bracht hij het tot landskampioen.

Vrijheid

Niet alleen worstelen hield hem bezig, meer nog voelde hij de vrijheidsbeperking als dwang om iets te gaan doen. "Verscheidene keren ben ik in elkaar ge-

Irak blind waren geworden. "Zo kun je zien wat voor vreselijke dingen oorlog doet", zegt hij verontwaardigd. "Maar worstelen kan prima als je een zichtprobleem hebt. Het enige verschil met worstelen door zienden is dat je elkaars handen tegen elkaar legt als je begint. Worstelaars die niet zien, moeten zorgen dat ze de handen van hun tegenstander meteen goed vasthouden."

Angst

Worstelen hielp hem het land te verlaten. In 1990 werden de Wereldspelen voor Gehandicapten gehouden in As-

'Als je arm bent, zijn eerst andere behoeften van belang'

slagen en naar de gevangenis gebracht", vertelt hij. "De politie in Iran heeft vier lagen. Eén voor veiligheid, religie, zedelijkheid en kledij. Ik stond eens in het park een beetje met mijn spieren te rollen, ik droeg een T-shirt. Een politieman sprak me aan op mijn kleding. Ik antwoordde hem dat ik geen andere kleren had en ook niks anders wilde aantrekken. Daarmee had ik te veel gezegd. Voldoende om me op te pakken."

Hij zag twee manieren om het land te verlaten. Via de bergen, met een vals paspoort dat smokkelaars voor veel geld te koop aanbieden. Of via de sport. Sander trainde tien tot twaalf keer per week, meestal samen met een groep mannen die tijdens de gevechten met

sen. Sander – toen nog Ahmad – maakte deel uit van de Iranese worstelploeg. Vanaf het moment dat hij wist dat hij naar Assen zou gaan, stond zijn plan vast. Hij wilde in Nederland asiel aanvragen. "Dat maakte het afscheid nemen lastig", bekent hij. "Iedereen zei: 'Tot over twee weken!' en alleen ik wist dat ik niet zou terugkeren."

Zijn visuele beperking maakte de onderneming nog spannender dan wanneer hij goed had kunnen zien. "Vanaf de eerste dag in Assen keek ik goed rond en stelde veel vragen", vertelt hij. "Ik begreep dat ik ver bij het team vandaan moest en ik wist dat Amsterdam de Nederlandse hoofdstad was. "Eén van de bussen die regelmatig atleten

naar het station vervoerden, bracht hem naar het station in Assen, waar hij een treinkaartje kocht naar Amsterdam. In een tunneltje onder het station wachtte hij tot hij de trein hoorde aankomen. Daarna rende hij naar boven, het perron op en de trein in. "Ik was bang", zegt hij. "Bang om andere Iraniërs tegen te komen. Bang dat iemand me zou betrappen." Hij bereikte Amsterdam en schrok van de drukte. Uiteindelijk lukte het hem om met hulp van de politie zes dagen onder te duiken, totdat de sporters weer naar Iran waren gevlogen. Daarna werd hij met een kaartje voor een enkele reis op de trein gezet naar Leeuwarden, waar nog plaats was in het asielzoekerscentrum.

"De vlucht was moeilijk", erkent hij. "Angst speelde een grote rol. Ik was in een land dat ik niet kende en waarvan ik de taal niet sprak en natuurlijk speelde mijn visuele beperking ook een rol. Maar ik ben blij dat ik heb doorgezet. Nu heb ik bakken met moois!"

Terphuis

Doorzetten. Dat is voor Sander het toverwoord. "Het begint met een overtuiging en het geloof erin", legt hij uit. "Misschien helpt het anderen om te luisteren naar mensen als Emile Ratelband, 'tjakka', maar voor mij geldt: ik wil iets en ik ga ervoor. Vervolgens ga ik nadenken. Is het wel realistisch wat ik wil? Als dat zo is, komt het aan op doorzetten." Sander voert die instelling consequent

in Utrecht en maakte carrière. Nadat hij eenmaal had besloten om in Nederland te blijven, zocht hij een oplossing voor zijn voor de meeste Nederlanders moeilijk uitsprekbare naam. Dat pakte hij even doortastend aan als andere problemen.

Hoe wil je heten, als Nederlander die in het Perzisch is opgevoed? "Het moest een nog niet voorkomende, Nederlands klinkende naam zijn", antwoordt hij. "Ik maakte een namenlijst. In Friesland had ik terpen gezien. Ik zette 'Terphuis' op mijn lijst. Er bleek nog geen Nederlander met die naam te zijn." Het duurde niet lang of hij voelde zich Sander Terphuis in plaats van Ahmet Qeleich Khany.

Illegalenwet

Sander Terphuis is een betrokken en daardoor politiek actieve Nederlander. Zijn petitie om de illegalenwet van tafel te krijgen, maakt hem in één keer een bekende Nederlander. Voor het congres van zijn partij, de Partij van de Arbeid, schreef hij vier moties. In de eerste drie pleit hij voor het niet strafbaar stellen van illegaal verblijf of hulp aan illegale vluchtelingen en het onderzoeken van de gevolgen die strafbaarstelling hebben. De laatste motie is een oproep om te proberen het wetsvoorstel ingetrokken te krijgen. Vooral de laatste motie zorgde voor veel opschudding.

Sander vertelt waarom hij deze actie begon. "Illegaal verblijf strafbaar, hongerstakingen, zelfmoordenaars. Deze dingen willen we niet hebben in ons land", zegt hij rustig maar met nadruk. "Dit kan zo écht niet. Iemand moet iets doen. Ik geloof in het principe en dus ga ik ervoor met mijn hart."

Hij is niet alleen politiek actief maar zet zich, naast zijn drukke baan, in voor on-

'Angst speelde een grote rol bij mijn ontsnapping'

door bij alles wat hij doet. Dat blijkt ook uit zijn naamsverandering. "Eén van de meest ingrijpende keuzes in mijn leven", noemt hij het. "Maar het was nodig." Die noodzaak heeft te maken met de volle honderd procent, waarvoor hij gaat. Sander ontmoette in Nederland de liefde van zijn leven, Friezin Sjoukje de Boer, studeerde rechten en filosofie

der meer de Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF, de Nederlandse Vereniging van Blinden en Slechtzienden en andere maatschappelijke organisaties, vooral op het gebied van visuele beperkingen en vluchtelingen. "Ik wil mensen kansen bieden", zegt hij. "Ach, en ik heb niet veel slaap nodig, dus kan ik veel tijd besteden aan wat ik belangrijk vind." ➔